

درگاه

اون بئش كونده برنشر اولتور

۵ توموز ۳۳۷

نومرو : ۳۶

برنجی سنه : برنجی جلد

مُصَنِّعُجَبَه

كُتُبُكُ

آناطولی حصارونده بركون كچره ن انسان تورك روحنى دهريندن دهرينه اوكره نير. كوزلجه حصار، كوكسو، اوتاغ تپهسى... يالكن بو اسملر باشلى باشنه بر رسيدرلر: آناطولى ذوقنده براسم اولان «كوزلجه حصار» زمان ايچنده غائب اولاش، يرينه آناطولىنك كندى اسمى كلىش. «كوكسو» نه قادار خيال مياال بركله در؟ «اوتاغ تپهسى» بالعكس فتوحات دورينك مجسم بر صحنه سى گمى گوزلرى قاماشدرييور.

گوكسو واديسندن بوغاز ايچى سولرينه ايلاك كان توركلردن تا استانبولك فتحنه قادار بوكوى آنلى شانلى بر حصاردر، كاه آناطولىدن روم ايلي به كاه روم ايليدن آناطولى به قوشان ييلدريم بايزيدله اونك اوغوللرى، مراد و فاتح گمى واونرك و آرقاداشلارى اولان جنكاورلر ايكيده برده، بر قارتال كومەسى حالنده، بو قولله قونارلر، بو قوللرده قاقارلر. فتح سنه سى بوكوى، قهرمانانق چاغنك كئالده در. هرتك ۸۵۶ سنه سنك بهارنده، گنج فاتح ايكيده برده كاير، گيدهر. نهايت اومارتك يكرى آلتنجى كوفى حصار اوكتنده، كليوليدن كان بالطة اوغلى سلجوق بكك دونانماي، قره دگر بوغازندن طاش وكيره چ يوكلو بيكارجه كمى وماونه حصار اوكتنده دهميرلر؛ فاتح بوتون پاشالريه، بكاريله، آغالريه، معمار باشليريه، ايشجىلريه قارشى به كچر؛ اوكون اوقىييده، بوغاز گسن حصارنك ايلك تل طاشنى كندى قويار، وزيرنده، صوك نفره قادار بوتون معيق ايشه گيريشير. بيزانس قيصرى قسطنطين دراغازم قارشى قومعه قالقيشير لكن گنج فاتح وارنه ميدان محاربه سى ميرالنده كى اهاتى حاطرلاتير، برطرفدن حصارك تمللرى اوستنه آتياق ايسنه ين بيزانس جنكاورلرى يكيچرى به پوسكور تور،

بر طرفنده تمللرى بوكستير. آناطولى شهرلرى، قصبه لرى، كوللرى حاريل حاريل لوازم كونده ريرلر. حصار يوكسكه، يوكسكه، آغستوسك يكرى سكزنجى كوفى، بويوك وكوچوك قوللريه، برجلريه، سورلرله بوگونكى خراب چرچومه سى ايچنده گورونديكى گمى، بى بياض ميدانه چيقار. بش ايده وجوده كلدكده صوكره بش عصر گوزم اوكتنده طوراف بو تورك اثرى خلق، اسرارلى بر رفق ذوقيله قرق كونده يتمش ييليركه قيصه لنى افاده ايتك قصديه دوغرودر؛ اولسا چلبى بو حصارى خلقك ايمانلى گوزلريه گوردىكى ايچون نامن ايدهر كه بوغازكسن حصارى، تپه نك صاغ قوللستدن قىي نك صول ديوارينه قادار كوفى خطله چيزلش بر «معد» در؟ همده بو گوروشنى تمد اسنله ميمندن دالنه قادار شن شاطر تعريف ايدهر.

حصار ييتدكدن صوكره ايچنه طوللر يرلشير و فيروز آغا محافظ اولارق باشنده قالير. فاتح ايلك بهار حاضر تللى ايچون ادرنه به گيدهر. اوبالك بهارده در ادرنه قيو ايله طوبقو آراسنده گورونور.

او سنه آناطولى حصارنك صوك قهرمانانق سنه سيدى؛ او كچه گنج رقبى اولان قارشى حصارك بش ايده گوكاره يوكسكه ييكى گوردى، صوكره قيشى، تاريخك اك بويوك وقه سنى حاضر لاقله كچيردى، ده صوكره، ايلك بهارده استانبول سورلردن كان طوب اووولتورلى ديكه دى، ميايسك يكرى طفوننجى كوفى فتح مرده سنى آلدى، شيمدكى اسكه جامعنك يردن فتح اذانلرى ديكه دى.

جامعك ياقى باشنده كى اسكه قهره سنك آغاجى آلتنده او طوروركن قوللرى صيواش برر كوشده آبدست آلان اختارلرله باقدم ودوشوندمك فتحدن يوق اول بويله مسلمان، بويله تورك، بويله ساده اولان بويده ينه بويله برقهوه، بويله آغاجلر وبويله برجامع واردى، بومنظره نك اوكونلرده بشقه تورلو اولديغه احتمالده ويريله مر، چونكه موقع طبيعتك طار بر چرچومه سنده، استانبولك محاصره سى

گونلرنده بو كوچوك ميدان طيبي بو ساعته اولدينى گيدي، اختيارلر شوراده، بوراده آبدست آلبورلدى، كوچوك قيزلر چاناقلريه بوغورت آلفه گيديورلدى، قهوه نك آغاجلرى آلتنده گويك ايلرى كلنلرى قونوشيورلدى. بن استانبولن «آفشم» غزته سنى بلكه ديك بو ساعته اولنر، استانبول محاصره سنك يكي خبرلرى بكيورلدى، صوكره ياناقلريه اوخبرلرله ياتيورلدى. واواللى بدى كونك محاصره نك طوب اووولتورلى ديكه دكدن صوكره اومايسك صوك صباچى بو جامعك مناره لرندن فتح اذانلرى ايشيتيلر. آه اوياز بو حصارده گم ييلير نصل كچدى؟ فقط ايشته اويازدن صوكره حصار قهرمانانق چاغنى كچير، آرتق صيفيه اولور، اوكتندن زمان گوكسو گمى آغير آغار، دالما ساز سسلرى وآرده صبرده، شلك گونلرى قوللردن آتيلان طوبلرك اووولتوسنى دويار. نديمك بر رباعيسنده ديدكى گمى :

ظن اچمه رعد وبرقدر ايتدى غلو
طوب شلكيدر حصارك اى ساقى بو
آميخته قبل تكرك ايله صباچى
صون رندى آشامه طلو اوزده طلو

بوكوى حالافتحدن اول اولدينى گمى مسلمان وتورك ياشيور، بر قادين گئندنن گنج برقادينك قيزلغى، كليلىكى، گوزه للىكى نصل خاطر لارسه استانبولك سر كذشتنى اويله خاطر ليور.

*

حصارده برگزينتنك بوتأثيرلرى آلتنده يكن نامه ابكى مکتوب بولدم. بولاره باقدم: فلوزانسه دن. براز حيرت ايتدم، طرقلرى ييرتدم. برى مطبوع برخطره، برى ده درت صحيفه لنى برمكتوب. امضا: جورهر. ياواش ياواش خاطر لادم. بو جورهر حرب سنه لرنده استانبولده بولونش بر معماردى. بر قاق دفعه گوروشمش، معماريده كى افكرلرينه، ذوقلرينه، گروشلرينه حيران اولشدم. گئندى گنج وزن كيندى. ثروتدن زياده غايه خيال تعقيب ايدسيوردى. استانبولك و آناطولى شهرلرينك تورك

ادبیات تاریخی

اك اسكى تورك - آذرى شاعرى

مسن اوغلر

بو كون المزه موجود و شقهله كوره ايلاك
آذرى شاعرى اواق اوزره طائيدن شخض ،
بو بوك مصوف «شيخ عزالدین پورحسن اسفراین» در .
اساساً «اسفراین» توركاردن اولان بو «پور حسن»
یعنی «حسن اوغلو» نك ترجمه حالى حقنده فضله
مماوماغز یوقدر ؛ يالکز ، معروف صوفی «شيخ
رضی الدین علی لالا» خلفاسندن «شيخ جمال الدین
احمد ذاکر» ك مریدی اولوب «مرد عارف وموحد
ومجذوب سالك» اواق اوزره طائيدن ییلوروز .
•••••
بونون بوانشآت بدتجه بوراده صانكه نه یاپیلدش ؟
هرشی اسكیسی اكی برنده طورورور ؟ بوتعجكارانه
سؤالر بو صنعت اثرینی احیا ایدن معمارك مظهرانه
مكافاتی اوله جقدر . ایشته موسیو ث . م . بم مساعیمی
بو صدده مدح اتش اولورور و حقده : « بوتون
معرفی اومعظم اثرك مدحانی . تعجربه منحصرقالشن .
دیکله آلدانیور . بوذات كورمه مشی كه اصل مساعینك
منحصراولدیغی برلقه نك سورلری ، برآتی غلهر یلری ،
قوللر ، استحكاملر ، سازج و دیگر برلردر .

احیا مساعیمی قدیمدن قاله بارجه لرك نوعنده
اواق اوزره او قدر دقیقه شناسانه اجرا ایدیلدی كه
بوذاتك وزلری وجوده كان اثری تفريق ایدمه مشن .
روم ایل حصارنده ك مساعی اك بو بوك فنی ،
انشائی وصناعی براهتمله اجرا ایدیلدی . بونی اشیات
ایدن بوتون و شقهله مساعینك ترقیسی حقنده هرآی
آتش نوطلر ، مساعینك مختلف قسملرندن كرك
او كهدن و كرك سوكره دن چكدرلش فوطوغرافیلر
یامده در . بوتون یوناری تصنیف ایدوب چله لندكدن
سوكره موزة هابون مدیری خلیل بك افندی به تقدیم
ایده جكم .

عهده مه تودیع ایدیلكه بكشرف و برن یوایشی
اتمام ایده جك زمانك اوزاق اولمادیغی امید ایدم .
شیمدی بوراده ، قاورانسه مده كی و بلا مده یاشورم .
روماده ك «روسیه منایع نقیسه افاده میسی» شیمدیلك
سقط ایتالیان عسکرلرنك اشعائنده بولونیور . نظیه
ایدیلرسه ، بالاخره اونك اداره سنی اله آلاجم .
احترامات ... »

عجی كال

فكرلرله برابر بو فكری ده اوكه سوربوردم ،
دیوردم كه : « حصارى خراب خالنده محافظه ایتكه
طرفدارم . بو خرابه شیمدیكى خالنده برافیدمالی كه ،
كوزلرمنك آلیشیدینی تمثالك تأثیرینی ویره ییلین .
بوشكل ایکی یوز سنه دن بری بوغاز ایتك حشتم
منظره لری صحنه سنه بر خاصه فارقه اولشدر . بن
حصارك بوكونكى شكلرندن هیچ برینی دكیشدر-
مه جكم . بن فكرمه كوره تعمیر مساعیسی بو حدلر
داخلنده قاللی : ییقلق تیلكسینه معروض قالان
كاركیر ایشلر هر طرفندن اك انچه براعتا ایله تقویه
ایدیلدی ، بو عملیه ده بر زمانكى انشآت اصوللری
كوزه تیلدی ، بوانشآت قابسه اوراده بولنه جق
اسكى طاشلردن وجوده كتیریلدی ، بولنه جق اولان
بیزانس دورندن قاله اوته بری بارچلر تاراجلر
اوستنه قونمالی . »

اشیا اولسون ، طونج اولسون ، سكه ، خالی ،
رسم ، هیکل ، اسكى بنا اولسون بوتون اسكى اثرلر
احیاسنده اعتنا ایدیله جك اك مهم نقطه اسكیلك
تأثیرینی محافظه ایتكدر . بر صنعت اثرینه عصرلر
بخش ایتدیكى نوازش ، یاش وقار وحیثیتی ، رنگ
فارقسی تمامی تمامه محافظه ایدیلدی . یالکز اوانتری
تیلكیه دوشورده تخریبات (معماریده طاشلار ،
دستكار ، ستونلر ده واقع اولدیغی كی) اتمام اولوغالی ،
لكن بو حالده ده ، موجود بارچلرلك شكانه و طرز
انشاسنه مطاوت ایدیلدی ، حتی قابسه یامالری
قدیم طاش بارچلرندن بومالی .

بر اثرك تعمیریه تجدیدی آراسنده بر مناسبت
تصور ایدیلدش . بناءً علیه موسیو ث . م . روم
ایلی حصارینك طیش اولوسنده نلر كورمش ؛ ایکی
ستون ، بیزانسه عائد ستون باشقلری و برقچ طاش
كواله ودها بوكی شیلر . بو بارچلرلك اورایه موقه
قونولدیغی ، اوستونلرلك اوستون باشقلرینك دستك
یرینه قوالایلمادقلرینی وستون باشقلرینك اوستونلر
عائد اولمادقلرینی و بوتون بارچلرلك روم ایلی حصارینك
اصل معمارینك هر دورلو رابطه دن مستغنی اولدیغی
در حال آلاقی ایچون نه عالم ، نه ده صنعتكار اولغه
لرزم وارددر . هر كك نظرنده آشكاردركه بو بولان
بارچلر ، بانچه نك اینج تاراجلرینه دیزیله جكلى
كونه قادار ، اوراده موقه ترك ایدیلدیلر . بونقطه نك
دها صراخله توری ایچون ۲۷ عوز ۱۹۱۸ تاریخلی
مخطره می تدقیق ایتك كفیدر . بوتون بو بارچلرله
روم ایلی حصارینك تعمیر آره سنده مناسبت یوقدر
شیمدیلك یالکز بارچلرلك حال حاضرده قونولقداری
او ك اولوده كی طوب آتی صحنائی احیا ایدیلدی .
یامده بولان برفوطوغرافی بومنظره یی او كیه كی حالیه
كوسترر .

ذكر ایتدیكم مخطره م بوجه یله پیتوردی :
« بومساعی بدتكدن سوكره ، زائرلر صورده چقلر :

شكلینه قره سودالیدی . استانبولی ، بوغاز ایچنی ،
بوتون آناطولی شهرلینی باشدن باشه اعمار ایتك
كی بریدو ایشندش بییط برسانله بحث ایدیلوردی .
پروژه لرینی آجیدینی برگون ، بر طرفدن اسكیلكلر-
منری محافظه ، بر طرفنده یامش ، یقیلمش شهر
ومحله لرمنی یكی بر تورك حناته كوره فصل ونه اسلوبده
احیا ایدم كی سوبله دیکى زمان ، چیزدیكى خیالی چر-
چونه نك خطنه دو یامادم . گوزم او كنده یكی بر تورك وطنی
جانلاندی . مالی نقصانلرمنی سوبله دم . كولومسه دى .
مكرسه اونك ده پروژه لرینی یامش ، بوتون قولا-
یلقلرینی برر ، بر رسایدی . بویدن بویه تورك شهرلری
قورق املیه یاشایان بومعمارل اك لیدن ساعتارمدن
برینی كچیردم . بومعمار حكومت ، روم ایلی حصارینك
احیاسی ایشنی ویردی . برقچ گون سوكره پروژه-
لرینی یامش ، حصارى خرابه خالنده بوتون اوللری ،
صارماشیه قلری و آغاچلرله ، بكجی اولرله محافظه
ویالکز زمانه مقاومت ایتك ایچون تقویه ایتكی
طاسارلامش . مساعیسنه قویولدی ، اتمام ایتكه
موفق اولده دهن گیتدی .

مكتوبی اوقونجه آكادم كه بو داهیانه اوسته
وصعتكار معمارى . مضطرب ایدم جك بر حادثیه
سبب اولشم .

استانبولده ملی اسكیلكلرمنه دائر بر یازم
چیقشدی . بو یازمی فرانسیزجه (استانبول) ده
نه . م . امضاسیله یازی یازان بر ذات نقل ایدمرك
روم ایلی حصارنده كی احیا ایشدن كندى نقطه نظرینه
گوره اتمامكارانه بحث ایتش . بو بحثدن چوره
قاورانسه خبر ایتش .
مكتوبی بو :

« افندم !

« فرانسیزجه « استانبول » غرنه سنك ۲۸ كانون ثانی
۱۹۲۱ تاریخلی نسخه سنده ، « نه . م . امضالی
« حصاره دائر » عنوانی مقاله به صرف بر تصادف سایه
سند آكاه اولمدهم . بومقاله دن آكلاشیلوركه قدیم
آبدلرلك احیاسی حقنده ك فكرلرله متفق و بومناسبتله
روم ایلی حصارنده كی مساعیمی ذكر ایدیلورسكیز .
مساعده ایدرسه كز او كجه او كوزله خاطره یی یاد
ایتدیكیز ایچون سزه تشكرلریمی تقدیم ایدم .
ملككتیزده بكن سنه لریمی حقیقی بر سعادت حسیله
عینی زمانده ده درین بر تالمه یاد ایتكدهم . اوزاقده
قالان دوستلریم قارشى قلم محبتله دولوردر . اونلره
وانلرلك اوقادار سودیكم ملككتلرینه بركون قاووشه-
جغی امید ایدیلورم .

مقاله نك صاحی « نه . م . » ه جواب ویرمك
احتیاجندن وارسته م ، او كا قارشى كندیمی مدافعه دن
واز كچورم . ۲۳ كانون ثانی ۱۹۱۸ ده بحریه ناظری
جمال پاشایه و حصارلر قومیسوننه ، روم ایلی حصارینك
احیاسی ایچون ویردیكم مخطره یی بومناسبتله ذكر
ایتك آرز چوق فائده لی اولور . اومخطره ده بر چوق